

det fanns EN ROTE

Skolhuset var rotens naturliga centrum.

Alf Gunnarson

1995

FÖRORD TILL ORIGINALBERÄTTELSEN

Den här berättelsen skrevs under tio dagar i januari månad år 1995. Det var ett försök att skapa en tidsbild från år 1948, när jag var elva år gammal. Nästan allt som berättas är sant och har hänt, medan en (liten) del kanske bara är nästan sant, men så lite osant, att det mycket väl kunde ha hänt. Det är elvaåringens sinnen och uppfattningsförmåga som gäller och det betyder bland annat att associationerna rör sig snabbt mellan det ena och det andra och att upprepningarna är många. Jag har inte försökt att återge dialekten och inga forskningar har gjorts. Allt är hämtat ur minnet och i någon mån fantasin. Personomdömena i den andra delen är elvaåringens dåtida. Det har gått några årtionden, så det är nog oundvikligt att det smugit sig in något sakfel här och var. Denna del av Finnerödja socken/ kommun kallades allmänt för Vallsjöbols rote, trots att det officiella namnet var Vallsjö rote.

FÖRORD TILL DEN NYREDIGERADE UTGÅVAN

När materialet redigerades till pdf. dokument och något omarbetades i januari 2012, förblev texten i stort sett oförändrad, medan bilderna blev färre och mindre till formaten. Det är den varianten som nu, med lite ny stuk, kommer att återinföras i www.mossebobladet.se

Mariestad i augusti 2019

/ Alf

Del ett:

HEMMA HOS OSS

T v: Alf i skolan. T h: Bostadshusen och ladugården.

HEMMA HOS OSS

Hej! Jag heter Alf och jag bor i Vallsjöbol som är en by i norra Västergötland. Den ligger inte så långt från sjön Skagern. Vi är sex personer hos oss. Räknar man in mormor och Per Adel blir det åtta. Min mamma heter Birgit och min pappa heter Gunnar. Jag brukar kalla dem för morsan och farsan. Bernt är min bror. Britt och Barbro är mina systrar. Mamma och pappa heter Carlsson i efternamn och vi barn heter Gunnarsson.

När Barbro föddes tyckte jag att hon var onödig. Det tycker jag inte längre. Barbro är ett år. Bernt är tretton och Britt nio. Jag är elva år gammal. Det finns två hus att bo i på vår gård. I det stora huset bor mamma och pappa och barnen. I det lilla huset bor mormor och morfars bror Adel. Bernt och jag brukar sova i det lilla huset.

Vårt Vallsjöbol är inte riktigt Vallsjöbol ändå. Det ligger inte tillsammans med det andra Vallsjöbol. Från oss är det närmare både till Mossebo och Kavelbron. Det är inte så långt till Mosselund och Borgamossen heller.

I MOSSEBO

Vår farfar bor i Mossebo och han heter Carl. Carl Andersson i Mossebo. Pappa är född i Mossebo och där har alla hans förfäder bott. Det tar bara fem minuter att gå dit. När pappa talar om farfar säger han farsgubben. Min farmor har jag aldrig träffat. Hon dog redan när pappa var liten. Jag har bara sett farmor på kort. Man känner inte någon som man bara sett på kort. Man kan bara känna igen någon på det sättet.

T v: Mossebo. T h: Farfar.

Elsa är i stället för farmor. Hon kom till farfar långt innan jag föddes. Lennart är farfars och Elsas son. Han är nitton år och har motorcykel. Det är en BSA. Han talar om att byta till en Harley Davidson. Jag tycker Lennart är gammal. Han har körkort

och han ska snart rycka in i lumpen. Lennart är nog lite mallig för sitt körkort. Jag har aldrig kallat honom för farbror Lennart.

Bernt och jag brukar spela kort med Lennart ibland. Det är nog han som har lärt oss kortspel. Mamma tycker inte om att vi spelar kort. Hemma får vi inte ha någon kortlek framme. Kortlekarna förvaras mest på vinden i Mossebo. Där brukar vi sitta och spela femkort och rödskägg. Om vi sitter för länge knackar farfar med käppen i taket. Då är det dags att gå hem.

ÖKNAMN OCH SPÖKEN

Förr bodde det en familj som hette Stoltz på vårt ställe. Det är ett konstigt namn. Jag vet knappt hur det stavas. Farfar säger alltid att vi bor på Stoltzes, men det är ett öknamn. Mamma tycker inte om öknamn. Kortlekar och öknamn, det är två saker som mamma inte gillar. Det är fult. Dumt och onödigt. Det är jämnt upp vad det är. Stoltzes, nej, det vill jag inte höra talas om, säger hon. Och då låter hon väldigt bestämd. Hon får sin vilja fram. Hemma hos oss är det ingen som säger Stoltzes.

Vid Stoltzes spökar det allt, brukade farfar säga och se så där full i sjutton ut. Det var innan mamma förmanade pappa:

- Säg nu till far din att han slutar prata smörja!
- Där har man nog sett både det ena och det andra, sa farfar.

Han brukade rynka på ögonbrynen och se mycket allvarig ut. Han pratade om många oförklarliga saker: övernaturliga och svårförklarade händelser vid Stoltzes.

Jag trodde egentligen inte på spöken. Men det kändes ändå spännande och lite kusligt. Det måste väl ha varit hemskt länge sedan, tänkte jag. Men hade inte farfar sett det med egna ögon? Han hade kanske sett fel, tänkte jag. Han kanske hade glömt att sätta på sig glasögonen.

Mamma tror inte på spöken.

- Sånt prat är ingenting att bry sig om, säger hon.

En gång försökte jag skoja med henne:

- Jag har sett ett spöke i det här huset, sa jag.
- Äsch. Pyttsan! Det tror jag inte på. Vad var det?
- Det var Greta i Rölfors, sa jag.
- Nej, nu går det för långt. Är hon ett spöke?
- Inte vet jag, sa jag. Det var du själv som sa det.
- Nu förstår jag inte ett skvatt, sa mamma.
- Minns du inte att Greta i Rölfors kom cyklande en dag i våras? Hon hade en stor, svart regnkappa på sig. När hon kom in i köket, sa du till henne: Nej, nu tror jag visst att det spökar mitt på blanka dan!

Då spökade det allt hos Stoltzes, sa jag. Mamma hade inget mer att tillägga.

TELEFON

Det är ingen som kallar Adel för Adolf. Han heter egentligen Per Adolf men alla säger Adel. Jag har nästan aldrig hört Adel tala i telefon. Det finns bara en telefon på vårt ställe. Den sitter på väggen, hos oss i det stora huset. Det är Kavlebron nummer nio. Vi har inte haft telefon så länge. Ingen på trakten hade telefon tidigare. Men så fick nästan alla den här nymodigheten på en gång.

Telefonväxeln finns hos Sahléns. De har affär i Vallsjöbol. Affären är nog byns centrum. Fru Sahlén heter Ingrid. De har inga barn, men de har en påfågel. Den är inte till salu. Telefonstationen fick inte heta Vallsjöbol. Det fanns redan en station som nästan hette så: Valsjöbyn i Jämtland, nämligen. Det kunde bli missförstånd, sa man på Televerket. Kavlebron gick däremot bra. Det fanns ingenting som liknade Kavlebron.

Som sagt som var, som Adel så makligt brukar säga. Det är aldrig någon som ringer till Adel. Jag tycker det skulle vara roligt om någon gjorde det. Då skulle jag springa in till honom och säga:

- Skynda dig och kom, Adel! Det är telefon till dig.

Sedan skulle jag nog försöka lyssna lite på samtalet. Adel är sänlig och eftertänksam och han talar väldigt sakta. Jag tror inte att han riktigt förstår sig på telefoner. Det är lättare att sitta vid köksbordet och språka. Då går det bra att tala om både ditt och datt. Med telefon måste man välja sina ord. Nej, Adel har aldrig varit någon telefonpratare. Och jag tror aldrig att han blir det heller.

MORFAR HAR OCKSÅ BOTT HÄR

För fyra år sedan kom det ett flyttlass från Barrud. Då flyttade mormor och morfar och Adel in i det lilla huset. Det var nybyggt då. Morfar dog två år senare. Det var första gången jag var på en begravning. Det var svart och sorgligt mitt i sommaren. Alla karlar hade svarta frackar. Och alla, utom en, hade svarta skor. Efter begravningen åt vi mat på Davidssons pensionat. Det var första gången jag åt glass. Jag blev väldigt förvånad, när jag stoppade in den första skeden i munnen. Det var hemlagad jordgubbsglass. Mat och jordgubbsglass på Davidssons pensionat: det minns jag bäst från min morfars begravning.

T v: Per Adolf. T h: Mormor Augusta.

Nu bor mormor och Adel i det andra huset. Adel sover i kammaren och mormor i köket. Det är praktiskt, för det är mormor som tänder i spisen. Hon lagar mat och kokar kaffe åt sig och Adel. Adel arbetar från morgon till kväll. Han hugger ved och hjälper till i ladugården. Han arbetar på åkrarna och han lagar trasiga grejor. Fast,

rätt så ofta sitter han med händerna knäppta. Det gör han, om inte annat, när han lyssnar på radioandakten. Men det mest intressanta med Adel är nog att han är berest. Han var i Amerika i sin ungdom. Där vantrivdes han, så han flyttade hem till Sverige igen. Jag tror nästan att det är samma sak nu. Ibland ser det ut som om Adel har hemlängtan. Till Barrud!

SÖNDAGSSKOLA

Mamma respekterar Adel för många saker. Mest respekt har hon nog för att Adel var söndagsskollärare. Det var i Barrud, när mamma var liten. Jag har gått i söndagsskolan i många år. Det har Bernt och Britt också. Fast Bernt har nog nästan slutat nu. Han ska väl snart gå i läsningen för prästen i stället. Prästen heter Johnsson. Kyrkoherde Hugo Johnsson i Finnerödja. Han är osams med sin fru, så han bor ensam med en hushållerska i den stora prästgården. Frun bor i Stockholm och hon kommer inte ofta till Finnerödja. Hon brukar i alla fall komma till julottan. Då sitter hon i främsta bänken i kyrkan och har päls på sig. Då brukar folk titta lite extra och viska i bänkarna: "Jasså, minsann. Ja, ja. Jag säger då det!"

Vår söndagsskola är i Mosselunds missionshus. Det tar bara fem minuter att gå dit. Det är bra, det och särskilt bra är det den första söndagen i mars. Då är det Vasalopps- referat på radion och det får ingen missa. Man vill veta ställningen i Evertsberg före söndagsskolan. Sedan snabbt iväg till Mosselund och så hem igen. Mora- Nisse har nog vunnit i år igen.

De vanligaste söndagsskollärarna är Johan och Axel. Johan i Borga och Axel i Eriksbacken. Johan i Borga är stor och bullrig och sträng. Axel i Eriksbacken är liten och tystlåten och snäll. Johan i Borga låter som åskan och Axel i Eriksbacken viskar. När Johan sjunger håller taket på att lyfta sig i Mosselund. Vi är släkt med Johan i Borga. Han är pappas morbror. Men jag tycker inte att jag känner mig så mycket släkt med honom. Han är på något vis för sträng för att vara släkt med. Axel i Eriksbacken brukar ha en överraskning i bakfickan. Överraskningen är alltid en polkagrispåse. Den tar han fram som avslutning på söndagsskolan.

Pappa i Mosselunds söndagsskola.

MISSIONSAUKTION I MOSSELUND

Två gånger om året är det missionsauktion. Då är det Johan i Borga som är huvudperson. Han predikar, han håller auktion och han sjunger högst av alla.

Det är mycket folk på missionsauktionerna. Nästan alla människor kommer dit. Fast en del kommer inte in förrän predikan är slut. Det är festligt med alla människor och alla saker som säljs. Det serveras kaffe, kakor, tårta och saft. Gräddtårta med hallonsylt. Det är minsann mums i Mosselund.

En missionsauktion minns jag särskilt bra. Då fick Bernt och jag stryk när vi kom hem. Vi hade burit oss illa åt, sa mamma. Vi hade inte suttit så stilla och tysta som vi borde. Det var pappa som utförde bestraffningen. Jag tror inte vi fått något mera stryk sedan dess. Åtminstone inte efter någon missionsauktion.

Men nu minns jag en annan gång när jag fick stryk. Jag var arg och kallade pappa för "gubbe".

- Du är en riktig gubbstrutt!" skrek jag åt honom.

Då la han mig på sitt knä och daskade mig ordentligt. Jag försökte urskulda mig och sa:

- Men du brukar ju kalla farfar för farsgubben!

Då verkade det inte som om han förstod vad jag menade. Det kanske var det där med "strutten" han blev mest arg för. Eller också lyssnade han inte på mig. Bernt satt samtidigt på kökssoffan med sina läxböcker. Han tittade upp och såg ut som en spjuver, när han sa:

- Du skall hedra din fader och din moder, Alf!
- Och efter en paus:
- På det att det må gå dig väl och du må slippa stryk!"

Så var det med den bestraffningen (och barnaga var tillåtet vid den tiden).

I VALLSJÖBOLS SKOLA

Jag går i Vallsjöbols skola och det gör Bernt och Britt också. Bernt går i sjätte klass och han har oftast bara en klasskamrat. Sexan är inte någon stor klass. Hela klassen ryms i en bänk. Till vår klass behövs det tre bänkar. Britt går i andra klass och hon har elva klasskamrater. Det är den största klassen man kan minnas i Vallsjöbol. Sex fulla bänkar med andraklassare.

Märta & Gustaf Nilsson och eleverna 1948.

Alla tre klasserna sitter i samma skolsal. Och alla har samma lärare som undervisar tre klasser på en gång. Vallsjöbols skola är en B-3- skola. Den ensamme läraren i

Vallsjöbol heter Gustaf Nilsson. Folkskolläraren, herr Gustaf Nilsson, det är vår magister, om man uttrycker det lite högtidligt.

En gång la jag bort titlarna med Gustaf Nilsson. Det var just när han kom till Vallsjöbol år 1943. Jag hade ju inte börjat skolan då. Inte fattade jag, att jag inte fick dua honom. Pappa är skolrådsledamot för Vallsjöbols rote. Det är han som ordnar de praktiska sakerna i skolan. Han ska skaffa ved åt magistern. Och han ska fernissa golvet, innan terminen börjar. Pappa är med i skolstyrelsen också. Jag har ingen aning om, vad de gör i skolstyrelsen.

Gustaf Nilsson var ny och okänd på trakten. Skolrådsledamoten bjöd nu hem magistern på kvällskaffe. Det var innan Märta hade kommit till Vallsjöbol. Magister Nilsson kom och drack kaffe och samtalade i timmar. Mamma och pappa kallade honom mest för Nilsson. Han sa Herr Carlsson och Fru Carlsson. Nu hade vi fått ett Fortuna- spel i julklapp det året. Vi vågade oss på att utmana magistern på det spelet. Han hade nog aldrig spelat Fortuna förut. Jag var så inne i spelet, så jag glömde alla förmaningar.

- Nu, du Magistern, nu ska du allt få se, magistern! sa jag och till på köpet:
- Nu åker du allt på stryk, magistern!

Mamma bad om ursäkt för det ouppfostrade barnets prat. Året efter började jag i skolans första klass. Då var jag inte längre du med magistern.

PAPPA HAR OCKSÅ GÅTT I VALLSJÖBOLS SKOLA

När pappa var liten gick han också i Vallsjöbols skola. Hans lärarinna hette Anna Gunnarsson. Hon är pensionerad nu och bor med sin syster Stina i Gårdsjö. De bor i ett litet dystert hus, alldeles intill vägen. Mamma pekar alltid på det huset, när vi åker förbi.

- Där bor Anna Gunnarsson, papps lärarinna, säger hon.

Jag tycker det är lustigt att hon heter Gunnarsson. Jag känner inte så många som gör det, utom Bernt och Britt och Barbro förstås.

Mamma känner nog inte Anna Gunnarsson så bra. Vi stannar aldrig till och hälsar på henne. Pappa verkar inte känna henne så bra heller. Han tycks inte bry sig så mycket om, var hans lärarinna bor. Han pekar aldrig på huset där i Gårdsjö och säger:

- Se, där bor Anna Gunnarsson, min gamla lärarinna.

Det är sällan han pekar på något hus över huvud taget. Han överlåter nog åt mamma att sköta den saken.

MORMORS SKOLA

Mellan Gårdsjö och Smedsbol ligger det en liten smal sjö. Bernt har varit och metat i den sjön ibland. Det är Narven eller Gårdsjön, jag vet inte så noga. När vi kör förbi där brukar mamma peka på ett hus.

- Det här är Gårdsjö Kvarn, säger mamma. Här gick eran mormor i skolan, när hon var liten.

Bernt talar samtidigt om alla fiskar han fått i Gårdsjön.

- Hon gick till fots hit, från Smedsbol, säger mamma. Det var då, det. Suck.

BARRUD OCH MAMMAS SKOLA

Vi åker sällan till Barrud. Gården i Barrud är utarrenderad nu. Det är Adel Eriksson och hans fru Anna som brukar den. De tog över när morfar och mormor och Adel flyttade till Vallsjöbol. På sommaren åker vi i alla fall till Unden och badar ibland. Då åker vi till en badstrand som heter Ullsand. Den stranden är minst en kilometer lång. Men det är förskräckligt mycket tallbarr i sanden. Tallbarren kletar och klibbar under fötterna. Det är tråkigt, när man just badat sig ren.

Vid Otterbäcken finns det inga tallbarr som kletar. Fast det dumma med Otterbäcken är Herrängs- backen. Den är så himla brant och arbetsam att ta sig upp för. Man är alldeles svett, när man kommer hem från badet.

När vi åker till Ullsand passerar vi Ullsandsmo. Det är strax innan man kommer till badet. Där finns det ett hus som ligger mamma varmt om hjärtat. Hon har mycket att berätta, när vi åker förbi där. Huset är hennes gamla skola. Hon talar alltid väl om sin gamla lärarinna, fru Mikaelsson som är pensionerad nu och bor i Finnerödja. Vi hälsade på henne en gång. Det var bara hon och mamma som pratade hela tiden.

- Det var så roligt att prata om gamla minnen, sa mamma.

Fru Mikaelsson har haft en berömd elev i sin klass. Det var när hon var lärarinna i Blekinge. Eleven hette Harry Martinsson. Han var inte berömd då förstås. Men idag vet nog nästan alla vem Harry Martinsson är. Det känns nästan lite märkvärdigt att mamma och Harry Martinsson har haft samma lärarinna.

TILLBAKA TILL VALLSJÖBOL

Mammas skola är nedlagd och det är mormors skola också. Men i Vallsjöbols skola är det full fart. Vi är fem elever i vår klass. Först var vi sex, men nu har Tuve flyttat.

Vallsjöbols skola 1945. Stående fr v: Vivan, Asta, Linnea, Gustaf N., Leif, Bernt, Göte och Bengt. Sittande: Eldroy, Hasse, Gunborg, Majlis, Alf och Tuve.

Han och hans bror Leif bodde i en banvaksstuga som ligger vid Motorp. Det är vid järnvägen mellan Finnerödja och Gårdsjö. Nu har deras pappa fått förflyttning till Dalarna. Först flyttade de faktiskt till Moholm, men det är en annan historia. Leif

och Tuve pratade inte alls som vi. De talade dalmål och det lät nästan som sång. Fast det var konstiga sånger de sjöng. Hemma hos dem var det svårt att förstå vad de talade om.

En gång träffade mamma och jag deras mamma- moster. Hon var som mamma för dem, sedan deras riktiga mamma dött. Nu mötte vi mamma- mostern på vägen vid Kavlebron. Mamma steg av cykeln, räckte fram handen och sa:

- Nej men se god dag. Hur står det till?

Då svarade moster Axelsson något mycket märkligt:

- Åh, hä vet int hu hä ha va. Hä ha va så besvärli!
- Vad sa hon egentligen? frågade jag, när vi skilts åt.
- Det tål nog att tänka på, sa mamma.

I alla fall tyckte jag att det lät roligt. Det tyckte nog mamma också, för hon brukar upprepa det ibland.

Tuve var min bänskamrat och kompis i skolan. Vi brukade leka med varandra, innan han flyttade. Oftast var Bernt och Tuves bror Leif med också. Leif var en riktig äventyrare. Han hade i regel en svart slokhatt på sig. Och nästan jämt hängde det en slidkniv i hans svångrem. Jag undrar om han lånade hatten av sin pappa. Troligen var det hans egen hatt. Han såg i alla fall väldigt stor och stark och farlig ut i den munderingen. Alltså: Svart slokhatt och slidkniv, det var det ingen annan skolelev som hade.

LEIFS ÄVENTYRSLUST

Allt emellanåt cyklade vi iväg och hälsade på Leif och Tuve. De bodde i ett av de minsta hus jag någonsin sett. Ena gaveln låg mot järnvägsspåret. Det var inte mer än ett par meter mellan huset och spåret. Hela kåken skakade, när tågen dundrade förbi. Det var ett förskräckligt oväsen!

Leifs äventyrslust tog sig olika uttryck. Ibland lånade han sin pappas trampdressin, utan lov. Han lyfte upp den på spåret och trampade iväg en bit. Att åka dressin, utan att veta tågens tidtabell, var livsfarligt. Tågen var inte att leka med. De körde hundra kilometer i timmen, sa Leif. Men Leif tyckte om att utmana ödet. Han hade ett knep att höra när tågen kom också. Han hade nog lärt sig det av sin pappa. Man skulle lägga örat intill rälsen och lyssna. Leif la sig ner och lyssnade noga.

- Nu kommer det snart ett tåg från Gårdsjö, sa han.

Så tog han fram en två- öring ur fickan och la den på rälsen. Snabbt tog han täten, när vi sprang in i skogen och gömde oss. Vi satt andäktigt tysta bakom några buskar. När tåget gått förbi sprang vi upp på spåret igen. Tvåöringen hade plattats ut och var stor som en femöring. Leif blev inte alls förvånad över resultatet. När vi kom in i huset blev det många förmaningar. Moster Axelsson sjöng ut för full hals. Det var bara Leif och Tuve som förstod vad hon sa.

Jag tror inte att Leif trivdes så bra att sitta inne i en skolsal. Ofta satt han sysslolös och tittade ut genom fönstret. Då hände det att magistern sa ifrån: " Nu ska inte Leif sitta där och drömma igen. Hut!" Leif lydde motvilligt och började räkna eller skriva en stund igen. Men det dröjde inte länge innan han drömde vidare.

På lördagarna har vi roliga timmen. Då är det inte magistern som bestämmer vad vi ska göra. Det är väl det som är det roliga, kan jag tro. För så himla roligt brukar det inte vara. Magistern har ändå beordrat oss att sitta i skolsalen under den timmen. Fick vi bestämma, skulle vi nog vara ute. Då skulle det troligen bli brännboll och sånt på roliga timmen. Nu blir det mest läsning och sång. En gång gissade vi gåtor. Magistern läste ur en bok och så skulle vi gissa. Det tog inte lång stund att gissa rätt. Han hade inga svåra gåtor i sin bok.

Vi får föreslå vilka sånger vi ska sjunga på roliga timmen. Leif hade en favoritsång som handlade om en viking. "Nu han seglade kring på det stormiga hav". Leif sjöng inte så mycket men han läste noga i texten. Han drömde nog att han var med på vikingafärden. Leif hade en favoritdikt också: "Kung Karl den unge hjälte". När vi läste den såg han också drömmande ut. Han hade nog gärna velat vara en karolin hos Karl den tolfte. Vikingafärder och krig. Det var spännande saker som Leif gillade.

VAR OCH EN PÅ SIN PLATS

Först tyckte jag att det var tråkigt när Tuve flyttade. Han och jag satt i samma bänk i skolsalen. Det kändes tomt när han inte satt där längre. Vi skrev ett par brev och något julkort. Sedan blev det inget mer med den korrespondensen.

Nu är vi ojämnt antal i klassen. Det är fem elever som ska rymmas i tre bänkar. Någon måste sitta ensam och nu är det Gunborg som sitter ensam i sin bänk, längst bak. I den mellersta bänken sitter Majlis och Hasse och främst sitter Eldroy och jag. Hasse skäms nog lite för att han sitter bredvid en tös. Fnittriga töser kan man inte viska till. Det är magistern som har bestämt hur vi ska sitta. Det är magistern som bestämmer i Vallsjöbols skola. Eller, rättare sagt: det är magistern som bestämmer i skolsalen. Annars vill nog Märta ha ett ord med i laget. Vi vet inte riktigt, vad vi ska kalla Märta. Töserna, som har henne i slöjden, säger Fröken. Pojkarna brukar nog mest säga Tant Märta. Magistern och Tant Märta är det vanligaste.

NÄR BENGT ÖH VAR UTE OCH CYKLADE

Förre vintern åkte vi skridskor på Tottsjön en söndag. Vi spelade bandy också. När vi var nästan klara kom Bengt Öh cyklande. Han hade inga skridskor med sig, så han tittade bara på en stund. Sedan gjorde vi sällskap mot stranden. Vi hade våra cyklar inne i skogen, men Bengt cyklade på isen. Det var blankis, så det var inte lätt att cykla. Bengt utförde en riktig balansakt.

Plötsligt sjönk han rakt igenom isen med sin cykel. En bäck rann ut där och det var ganska grunt. Men av cykeln såg man bara sadeln och styret. Dessutom såg man överdelen av Bengt. Resten var under vattnet. Bengt satt kvar på cykeln och såg förvånad ut, men så småningom klafsade han iland. Vi frös så vi skakade, bara av att titta på honom. Han var dyblöt och det rann vatten överallt. Bengt sa inte ett enda ord. Han sa inte ens "hej då" när han trampade iväg.

NÄR MAGISTERN UTTRYCKTE SIG OTYDLIGT

Bernt Schill höll på att göra en fotskrapa i slöjden. Nu var den färdigsnickrad. Det återstod bara att impregnera den.

- Gå ut och måla trappen nu, Bernt, sa magistern.

Bernt tog sina saker med sig och försvann. Efter en stund gick magistern ut, för att se hur arbetet gick. När han öppnade dörren fick han nästan en chock. Bernt hade målat hela cementtrappan grön.

- Men vad tar du dig till, din drummel? dundrade magistern.

Bernt Schill satte upp en förvånad min.

- Jag har gjort precis som magistern sa!

Då visste inte magistern om han skulle skratta eller gråta. Men han bestämde sig för att skratta och snart beundrade alla eleverna Bernts verk. Cementtrappan var grönare än gräsmattan.

MERA SÖNDAGSSKOLA OCH BARNMÖTEN

Söndagsskolan hålls i Mosselund. Det är missionsförsamlingen som har Mosselund. Men det finns en pingstförsamling också. Deras kapell ligger mitt emot affären i Vallsjöbol. Där är det möten stup i ett. På lördagseftermiddagarna är det barnmöte i kapellet. Då kommer det en pastor cyklande från Gårdsjö. Pastorn sitter vid ett litet bord där framme, i lilla salen. Barnen sitter i långbänkarna. Vi går på barnmöte bara ibland. Det är ungefär som i söndagsskolan. Men det är lite mera fart och fläkt i kapellet. Ibland kommer Lilly i Herrängen med sitt dragspel. Då blir det ännu mera liv i luckan. Annars brukar det vara någon som spelar orgel. Det är nästan aldrig någon som spelar i söndagsskolan. Johan i Borga har nog för tjocka fingrar för orgelspel.

Kollekt ska man ge både i Mosselund och i kapellet. Den går till välgörande ändamål. På barnmötena läggs kollekten i en låda med en neger på. En blyg negerpojke bockar när man lägger i en slant. Det betyder nog att han tackar för gåvan. I Mosselund är det ingen negerpojke som bockar och tackar. Där är det Johan i Borga och Axel i Eriksbacken som tackar. Men ingen av dem bockar!

Ibland kommer det någon missionär till kapellet och berättar. Då är det i regel ljusbilder också. En gång skulle det komma en människa från Indien. Då trodde vi att vi skulle få se en äkta indian. Men det blev en stor besvikelse. Han hade inga fjädrar på huvudet. Han såg mera ut som negerpojken på kollektbössan. Fast han var större och hans hår var inte krulligt. Indiern talade bara främmande språk, så missionären fick översätta. Det var mycket roligt att få komma dit, sa han. Åtminstone översatte missionären det så. Så var det med det indian- äventyret.

Människor från Indien är varken indianer eller negrer. Riktiga negrer bor det i Afrika. Dit skickas det mesta av kollekten. Det finns missionärer där nere. De behöver pengar för att omvända negrerna. Vi har en plansch i skolan med negrer på. De ser ut att ha det varmt och skönt i solen. De ligger utsträckta på någon trädstam och äter bananer.

- Men, det är ett primitivt folk, säger magistern.
- Negrer är primitiva och outvecklade”, upprepar han.
- De måste styras av civiliserade länder, för att klara sig.

(Det var sannerligen en annan tid)

SKOLRADIO

Det må så vara att negrerna är primitiva och ociviliserade. Men mest ociviliserade är nog människorna på Nya Guinea. Där finns det människor som äter upp varandra. Det har vi hört på skolradion. Sten Bergman berättar sådana historier. Han är forskningsresande. När han kommit tillbaka från någon resa, har han mycket att berätta. Han håller föredrag i skolradion. Nu har han kommit hem från Nya Guinea. Och det var ju tur att han inte blev uppäten, för då hade han väl inte haft så mycket att säga. Det är spännande att lyssna på Sten Bergman.

- Sten Bergman är utomordentligt intressant, säger magistern.

Det tycker nog Märta också. Hon lyssnar också på Sten Bergman på skolradion. Hon kan lyssna i sitt kök, tack vare magisterns fiffighet. Han har ordnat med en sladd mellan skolsalen och köket. Det sitter en högtalare i köket och där kan Märta laga mat och diska och samtidigt höra skolradio.

En gång hade magistern glömt att det var skolradio- dags. Eller också tyckte han att det var onödigt att lyssna på det programmet. Det var i alla fall ett program som intresserade Märta. Hon kom in i skolsalen mitt under en lektion och sa:

- Gustaf! Har du glömt att det är skolradio?
- Nej, det har jag inte. Vi har annat för oss i dag.

Magistern i katedern.

Då såg Märta besviken ut och gick in till sig. Magistern gick i alla fall och skruvade på radion. Men han stängde dörren till materialskåpet, där radion står. I skolsalen hördes det nästan ingenting från radion. Åtminstone inte, när lektionen kom igång igen. Men Märta lyssnade nog på sin högtalare i köket. Så kan det gå, när haspen till materialskåpet är på.

KUSINER, SYSSLINGAR OCH ANDRA

Jag har inga kusiner. Mamma har inga syskon, så det förklarar en del av saken. Pappa har däremot två syskon i livet. Det är farbror Gustaf och faster Mildred. Gustaf bor i Karlskoga och han är inte gift med Ingeborg. De är förlovade och bor i en HSB- lägenhet. Där är det bara två rum och kök, med en kokvrå, så där ryms inga barn! Faster Mildred bor i Örebro och hon är varken gift eller förlovad. Hon har ett kafé på Drottninggatan.

Mamma har massvis med kusiner och det har pappa också. Många av mammas kusiner bor i Amerika. Pappas kusiner bor i Sverige. Mamma har kusiner i Smedsbo, Pjungsbo och Stockholm. Pappa har kusiner i Hova, Rävlanda och Borås. Sedan är det några som nästan bor grannar. Det finns nog kusiner i

Göteborg och Kristinehamn också. Mammans kusiner i Amerika har vi aldrig träffat. Men mamma brevväxlar med några av dem.

T v: Sysslingar i främsta ledet. T h: Kommande Amerika-besök (1961).

Ibland kommer det kusiner och hälsar på. Daniel från Borås och hans fru Lea brukar komma på sommaren. De har tre barn och de säger inte "du" till sina föräldrar. För oss låter det konstigt när de talar med sina föräldrar.

- Vill far hjälpa mig att öppna bildörren, säger de.
- Kan mor tala om vad den fågeln heter?

Daniel Jagner (född Jansson) är ingenjör på elverket i Borås. Man duar nog inte varandra där heller. Daniel är bror till Mattis som är gift med Axel. De bor på Struppkärr, utanför Hova. Det finns minst två systrar till som är döttrar till farfars syster: Stina heter en och hon är lärarinna. System Lisa är nog lärarinna hon också.

Pelle på Struppkärr är son till Mattis och Axel. Hans bröder heter Lars och Mats och så finns det en syster också. Hon heter Margareta, men det hör inte hit, för nu ska jag tala om Pelle. Det var hans mamma som berättade en gång: Pelle hade sin moster som lärarinna i skolan. Han var lite lat av sig och det gillade inte moster så bra. De hade räkning och efter en hel lektion var Pelles bok tom. "Nu har det gått en hel timme", sa moster "och Pelle har inte räknat ett enda tal". "Ja, tiden går!" svarade Pelle. Det tyckte hans mamma var ett fyndigt svar.

Bernt och Alf och Britt och Barbro har inga kusiner. Sysslingar har vi däremot så det räcker. Men sysslingar är ganska avlägsna släktingar. De flesta känner man inte alls. Men nu minns jag en annan sak: Faster Mildreds kafé i Örebro heter Hansa. Det har ju inget med kusiner och sysslingar att göra, men hon har förresten en radiogrammofon på sitt kafé också. Den har automatisk skivspelare. Senast vi var där var den trasig. Annars går det att spela tio skivor i sträck. Men det har ju ännu mindre med kusiner och sysslingar att göra. Nu får vi nog gå över till något annat.

EN VANLIG DAG PÅ SOMMARLOVET

Det är skönt med sommarlov. När skolan slutar i början av juni har man flera veckor ledigt. Höstterminen börjar inte förrän i slutet av augusti månad. Vi hjälper till hemma på sommarlov. Ibland blir det tid att åka till badet, men det är mest arbete. Klockan sju på morgonen ska alla vara uppe. Pappa har varit igång minst en timme så dags. Adel har säkert varit uppe i två timmar. Det har nog mormor också.

Mamma lagar frukost och den står på bordet klockan sju. För det mesta är det gröt och mjölk och smörgås. Mormor lagar mat åt sig och Adel. De får nog också gröt.

Pappa har varit i ladugården och mjölkat korna. Adel har också varit med. Det är fem kor som ska mjölkas. Adel har nog mjölkat två kor och pappa tre.

- Adel, han är inte mas han, säger pappa.

Först förstod jag inte vad han menade med det. Jag visste att mas var någon som bodde i Dalarna. En dalmas alltså. Men alla visste väl att Adel inte var någon dalmas. Man kunde väl lika gärna sagt:

- Adel, han är ingen smålänning, han.

Men det var det ingen som sa. Nu vet jag att pappa berömmar Adel, när han säger så där. Han menar att Adel är en redig arbetskarl.

T v: Pappa med häst och vagn. T h: Jordgubbsflickor och en son på gården.

Mjölkningsen är avklarad nu. Någon mat behöver korna inte få i ladugården så här års. Det skaffar de själva, när de går ut på bete. Det är likadant med hästen. Han har mat så att det räcker och blir över i hästhagen. Mjölken hålls i en stor mjölkflaska som skickas till mejeriet som ligger i Hova. Man måste vara noga med hygien. Om inte kan mjölken surna och då blir det anmärkning och avdrag.

Hönsen ska ha foder och snäckskal. Annars värper de inga ägg. Tuppen ska också ha mat, fast han inte värper några ägg. Grisen lever hela sitt liv i en kätte i ladugården. Där matas den med skulor och vassle och allt möjligt. Klockan åtta ska mjölkflaskorna stå på mjölkbordet, vid vägen. Mjölkbilen har hela flaket fullt med flaskor. På eftermiddagen kommer den tillbaka med flaskorna. Då är flaskorna tomma eller fyllda av vassle och skummjolk. Man kan beställa smör och ost från mejeriet. Det levereras i så fall med returflaskorna på eftermiddagen.

Det är mycket som ska ombesörjas på sommaren. Gräs ska slå och hässjas och köras in. Potatisland ska skötas. Jordgubbsland ska sättas och rensas och halmas och skördas. Och rensas och rensas och rensas. Det går i ett kör, från morgon till kväll, på vardagarna. Om man försover sig blir man retad. Då får man höra att man är en riktig sjuovare. En gång kom Adel och väckte mig vid nio- tiden på morgonen.

Han stod där nere i hallen och ropade:

- Hallå, hallå. Solen står högt på himlen och hästen är långt ute i havreåkern!

Jag gick ner och fick se att Adel ha nytvättad blåblus på sig. Då kom jag ihåg att det var söndag. Dessutom var det grått och mulet ute.

- Nu ljög du allt för mig, Adel, sa jag.
- Det var nog bara en husbehovslögn, i så fall, sa han.
- En sa ente slösa bört hällar mä å söva, la han till.

Det hade han kanske rätt i. På sätt och vis i alla fall.

BILAR KOMMER OCH BILAR GÅR

Bilen är allt en bra uppfinning, tycker många. Det är ett smidigt sätt att ta sig fram. Tänk bara, när man ska till kyrkan på söndagarna. Det går på en dryg kvart, om väglaget är bra. Vi har en bil som heter Renault. Det är ett franskt märke och det uttalas "renå". Jag vet ingen annan som har svart Renault. Franska verkar förresten vara ett konstigt språk. De tre första bokstäverna uttalas precis som på svenska. Men de tre sista blir bara "å".

Innan vi hade bil fick man åka häst och vagn. Cyklar fanns det ju också, förstås. På vintern var det häst och släde. Jag åkte släde med farfar en gång, när jag var liten. Han skulle hämta någonting vid tåget i Gårdsjö. Det var hemskt mycket snö på vägen. Det gick inte att se skillnad på vägen och diken och mörkt var det också. Karbidlyktan på släden lyste inte mycket. Hästen hade en bjällra om halsen. Den pinglade sakta, när hästen gick och fort, när hästen sprang. Rätt vad det var välte släden i en snödriva. Både farfar och jag ramlade ur släden. "Ptroooo!" sa farfar och stannade hästen. Sedan vände han släden rätt igen och vi fortsatte i mörkret. Nu är det inga problem att åka till Gårdsjö. Det tar mindre än en kvart med bil. Med häst och släde tog det nästan en timme och det tog nog mer än en timme, när släden välte i ett kör. Ibland åker vi till Karlskoga och Örebro. Till Töreboda och Hova och Mariestad blir det täta resor. En gång om året bär det iväg till Skånings Åsaka. Det ligger inte så lågt från Skara. Där bor David och Eva och deras döttrar, Birgit och Astrid. Vi är inte släkt med dem. Mamma och Eva blev bekanta redan i ungdomen, när de för många år sedan gick på folkhögskola i Axvall samtidigt.

Besök och återbesök i Vallsjöbol och Skånings Åsaka.

När vi inte åker ner till Skara, kommer de hit i stället. Då brukar de stannar i två eller tre dagar. Innan de kommer är det mycket som ska göras. Det ska vara städad och fint, både ute och inne. Det är ett väldigt sjå. Undrar vad sjå kan heta på franska? Det kanske heter "sjault". Vem vet? Så kommer då främmandet från Skara- trakten. De har en stor svart bil. Det är nog en Chevrolet. David har inget körkort, så det är alltid Eva som kör.

Töserna sitter i baksätet. Nu står det en stor Chevrolet och en liten Renault på gården.

- God dag, god dag och hur står det till? Och välkomna!
- Jo, tack, tack. Det är bara bra.

Sedan blir det mat och utflykter dagarna i ända. Pappa och David sover middag men det hinner inte mamma och Eva. De har mycket att berätta för varandra. Man ställer upp sig och tar foton och på alla korten ska bilarna vara med.

Och så: plötsligt har det blivit dags att ge sig av igen.

- Adjö, adjö och hoppas att resan går bra!

Alla pratar i munnen på varandra.

- Ni kör väl försiktigt. (Onödig uppmaning). Välkomna tillbaka.

David sticker ut huvudet genom bilrutan. Han tittar på mamma och säger till pappa:

- Det var roligt när vi kom, men det var roligare när vi for!

Så bär det iväg mot Skånings Åsaka i sakta mak.

- Bilen är i alla fall en välsignelse", säger mamma.

På söndagarna kommer det bil- besök till oss ibland. Ofta är det Uno och Aina från Degerfors. De är inte släkt, bara bekanta. Uno har cykelaffär och en verkstad i Degerfors och dessutom är han bilskollärare. Deras bil är rolig, för den har dubbelkommandon. Det finns koppling och broms på platsen bredvid föraren också. De kan hjälpas åt att bromsa om de vill. Men det finns bara en ratt. Någon måtta får det ju vara. När Uno och Aina kommer blir det god söndagsmiddag. Då går pappa till källaren och hämtar flera konserveringsburkar. Sedan står mamma vid spisen i timmar. När alla är mätta är det dags för dem att åka hem igen.

En söndag körde det ihop sig med alla bilar. Det tyckte i alla fall Adel. Först kom det en bil till oss på förmiddagen. Sedan kom det en till, lite senare på dagen. Och på eftermiddagen kom det en tredje bil. Då kunde Adel inte hålla sig längre. Han kom in i köket och sa:

- Nu menar jag att de är som förgjorda.

Adel verkade inte tycka att bilen var någon välsignelse. Åtminstone inte på söndagar. Som sagt som var.

HUSFÖRHÖR I VALLSJÖBOLS SKOLA

En kväll på hösten är det husförhör i Vallsjöbols skola. Kyrkoherden och Olle i Bråten kommer farande i bil. Prästen brukar mestadels cykla, men nu har han fått skjuts. Mannen i svart har två jättestora böcker under armen. Böckerna är så stora att de inte ryms i hans portfölj. Där fraktar han sin bibel och psalmbok. Husförhöret börjar med psalmsång och en kort predikan. Kyrkoherde Hugo Johnsson är känd för att tala både länge och väl. Men i dag ska det bli en kort predikan, säger han. Då kan han nog vara klar på en halvtimme.

Nu har kyrkoherden sagt "amen" och husförhöret kan börja. Det här är en gammal tradition - eller sedvänja som lever kvar. Förr i tiden var det verkligen förhör på allvar. Då kontrollerade prästerna att folk kunde sin bibel och katekes, men det var då, det. Nu är det något annat. Man går igenom vilka som bor på de olika ställena i roten. Det blir en förfärlig massa namn som räknas upp. Kyrkoherden sitter i katedern och Olle i Bråten sitter bredvid och antecknar.

Magistern har fått en mera undanskymd plats den här kvällen. På katedern ligger de två stora böckerna uppslagna. Det regnar och blåser där ute. Inne är det varmt som i en bastu, men ingen kommer på tanken att man kan öppna ett fönster.

Varje gård eller annat ställe har ett namn och ett nummer. Vi bor på Vallsjöbol ett-åtta (1: 8). Nu börjar en lång och enformig procedur. Gård efter gård efter gård går igenom. Plötsligt räcker en rödkindad tös upp handen och säger:

- Jo, Asta, min storasyster, har flyttat.
- Har hon flyttat? säger kyrkoherden med förvånad röst.
- Ja, hon har flyttat till Finnerödja.
- Men, kära barn, hon bor ju redan i Finnerödja socken.

Den rödblommiga tösen ser sig omkring och vet varken ut eller in.

- Man kan inte flytta till ett ställe, där man redan bor, fortsätter prästen.

Nu kommer Olle i Bråten till hjälp:

- Jo, Kyrkoherden, hon har kanske flyttat till samhället. Har väl fått plats i en familj eller så.

Astas syster nickar, ivrigt instämmande.

- Ja, ja, säger kyrkoherden tankspritt, det är ju möjligt det.

På det där sättet kan man diskutera om vissa människor. Men för det mesta är det inga diskussioner. Kyrkoherden verkar nöjd, bara han inte blir störd i uppläsningen. Han vill inte ha några avbrott. Han tycker nog bättre om att predika än att hålla husförhör, för då är det ju ingen som avbryter honom. Slutligen slår kyrkoherden ihop böckerna och knäpper händerna. Olle i Bråten lägger ner sin penna och sitter med armarna i kors. Så reser sig prästen. Och han utbringar ett fyrfaldigt leve för Vallsjöbols rote. Nej, jag skojar. Kyrkoherden reser sig och läser Välsignelsen och föreslår att man ska avsluta med att sjunga en psalm. Det blir "Vår Gud är oss en väldig borg", första versen. Det är nästan bara kyrkoherdens röst man hör i sången.

Husförhöret är slut. Det enda problemet tycktes vara om Asta hade flyttat eller inte. Om jag fattade rätt, hade hon både flyttat och inte flyttat. Frågan blev nog aldrig riktigt utredd. Det kanske inte var så viktigt. I omklädningsrummet blir kyrkoherden stående bredvid Astas syster och frågar henne:

- När ska du flytta till Finnerödja då, lilla vän?

Kyrkoherden skrattar vänligt och drar på sig galoscherna.

- Det har jag redan gjort, fast i dag är jag hemma.

Prästen tar sina böcker under armen och mumlar:

- Ja, ja. Det blir nog bra med det. Lycka till, lycka till!

Olle i Bråten har redan startat sin svarta Volvo där ute och strax bär det iväg nerför Enebacke- backen.

Vallsjö rote, i Finnerödja socken, lånade några ställen av Hova socken. Sålunda fick barnen i Herrängen, Midskog och Mokärret sin skolundervisning i Vallsjö rotes skola i Vallsjöbol. Så hade det varit sedan Hedenhös, om man med Hedenhös menar andra hälften av adertonhundratalet. Hade det funnits skolpliktiga barn i Saxhult och Solbacken, skulle de också gått i Vallsjöbols skola.

Häradsekonomska karta, fältmät 1877- 1880.

Alternativet för de utsocknes barnen hade varit Bahults skola men det skulle blivit väldigt lång väg för Herrängsbarnen, till exempel.

Del två:

TÄNK OM ALLA KOM PÅ HUSFÖRHÖR

TÄNK OM ALLA VAR MED

Alla kommer inte när det är husförhör. Tänk om de gjorde det. Då skulle inte skolsalen räcka till. Man finge nog låna Mosselunds missionshus i så fall. Eller också fick man vara i Salem- kapellet. Där har man extrastolar, om bänkarna inte skulle räcka till. Så mycket folk det skulle vara i farten, om alla kom på en gång. Och långt ifrån skulle de komma. Vallsjöbols rote sträcker sig från sjön Skagern ända bort till Lövåsen och däromkring. Det är ju flera kilometer dit.

LÖVÅSEN

Jag känner inte så många i Lövåsen. Britt har visserligen en klasskamrat som bor där någonstans. Jag tror det i alla fall. Hon heter Gunnel. Hennes mamma kallas för Fru Dahlbäck. Någon Herr Dahlbäck har jag aldrig hört talas om. De kommer från Lappland, tror jag. Nej, inte varje dag. Det vore på tok för långt. De har flyttat till den här trakten från Lappland.

Sedan har vi ju Olle i Lövåsen, förstås. Jag tror det finns någon som kallas Gunnar i Lövåsen också. Olle har förresten en bror som heter Sven. Sven i Lövåsen har nog aldrig varit på något husförhör. Undrar om Olle har varit det heller. Olle i Lövåsen hoppade höjdhopp i sin ungdom. Jag tror nästan att han var Gårdsjö- mästare i höjdhopp. Han klarade minst en och sjuttio, i långbyxor, har jag hört. Fast han vek upp byxbenen till knäna, för säkerhets skull. Olle brukade inte använda gymnastikskor. Han hoppade i strumplästen. Och då blev det ju ännu högre (?) till ribban. Han slet nog ut många strumpor i sin ungdom. Man talar i alla fall med respekt om spänstfenomenet Olle i Lövåsen.

MOTORP MED OMNEJD

Uti Motorp bor Gunnar och Ellen. Gunnar i Motorp ringer väldigt ofta till pappa. "Det är Gunnar Johansson i Motorp", säger han. "Är Gunnar inne?"

Det är i regel inte Gunnar, åtminstone inte tidigt på kvällen. Då är han oftast i ladugården och mjölkar korna. Nu måste man skynda sig ut och ropa så högt man kan.

- Det är telefon till dig. Det är Gunnar i Motorp.
- Ja, jag kommer, ropar pappa tillbaka.

Sedan springer han så att det fladdrar kring benen. De kan sitta i evigheter med sina telefonsamtal. Pappa och Gunnar i Motorp har väldigt mycket att tala om. Men telefonsamtalen måste avslutas före nio på kvällen. Då stänger växeln och de säger till, om det drar över tiden. När pappa pratar i telefon efter nio på kvällen, säger mamma:

- Det är nog Gunnar i Motorp han talar med!

Ellen i Motorp brukar bjuda på saft och bullar, när man är där. Hennes två systrar är i kafé- branschen. De driver Gårdsjö Hotell och Pensionat. Det ligger mitt emot järnvägsstationen i Gårdsjö. Birgit i Motorp har gift sig och flyttat till Slätte. Men hennes bröder, Lennart och John, bor kvar i Motorp. De har ett sågverk där, strax intill. Brädstaplarna vid sågen är nästan lika höga som husen.

Det finns ett ställe till i Motorp. Där bor Josef och hans bror. När jag var liten trodde jag att det var Marias Josef som bodde där. Men då trodde jag allt fel. Josef är ändå någon slags timmerman, tror jag. Undrar om han inte sågar timmer och sånt, han också. I så fall sågar nästan alla timmer i Motorp.

Inte så långt från Motorp ligger Domkällemossen. Eller är det Lomkällemossen det heter? Kanske bor det någon som heter Gunnar där. Men nu har vi väl klarat av Lövåsen och Motorp. Det kom ingen därifrån på husförhöret i kväll. De tyckte kanske att det var för uselt väder att ge sig ut i. Från ställena vid Stora landsvägen kom det ingen heller.

VALLSJÖN MED FLERA VID LANDSVÄGEN

Vilhelm Carlsson är ägare till Vallsjön och han är nästan godsägare. Det är en stor och ståtlig gård. Vilhelm bor själv i det stora huset, på övervåningen. Där nere bor Karl Schill och han är arrendator. Karl och hans fru Gunhild har fyra barn: Karin, Bollan, Hasse och Bernt. Det är bara Hasse och Bernt som bor kvar hemma. Vi hälsar på hos Schills ibland. En gång spelade vi kort med Kalle (som han brukar kallas) Schill. Kortspelet kallades för GRIS. Man skulle samla kort, tills man hade alla i färg. När man hade det, skulle man sätta upp tummen mot bordskanten. Men det skulle göras i smyg, så att motspelarna inte märkte något. Kalle Schill fick nu full hand. Han satte tummen mot bordskanten, hårt och bestämt. Och han frustade värre än en häst. Det var ingen som missade att han hade full hand. Annars var GRIS ett ganska tråkigt kortspel. Tacka vet jag RÖDSKÄGG och FEMKORT.

Vid Skogstorp ligger det fyra ställen i rad. Det som ligger längst ner mot Finnerödja brukar kallas för "Staffens". Där bor Gustaf och Gerda. På nästa ställe bor Rosengrens. Och på andra sidan Gårdsjö- vägen bor Gustav och Elin. De har en dotter som heter Gulli. Jag tror att Gustav i Skogstorp är bror till Oskar på Mossen. Gustav och Oskar är i alla fall lika stora och kraftiga karlar.

På det sista stället i Skogstorp bor det någon som heter Alice. Jag vet inte om hon är gift med någon. Vem skulle det vara i så fall? Men Alice har i alla fall en son, vad han nu heter. Heter han Bo? Nej, det låter inte bekant med Bo i Skogstorp. Leif heter han kanske. Fortsätter man från Skogstorp, mot Finnerödja, kommer man till Högelid. Ännu lite längre bort ligger Lugnet. Det bor folk både i Högelid och Lugnet. Men fråga mig inte vad de heter. Vart ska vi nu ta vägen? Vi kan ta Tubberudsvägen, mot Midskog.

TUBBERUD, SOLBACKEN OCH SAXHULT

Jag vet inte vilka som bor i Tubberud och då var ju det stället snabbt avklarat. Solbacken ligger inte så långt från Tubberud. Där bor det två äldre och två yngre människor. Undrar om inte gubben heter August och gumman Emma. I så fall heter nog sonen Sven och dottern Anna- Lisa. Det är tydligt att jag inte är så bekant med Solbacke- borna heller. Då kan man fråga sig hur det är i Saxhult. Där bor i alla fall Linus och hans hustru på det första stället. På granngården bor det någon som heter Gunnar. Gunnar i Saxhult, jo det verkar bekant.

Linus i Saxhult är han som kommer med kapen. Varje vår dyker han upp med sin kap och elektriska motor. Då blir det en hektisk dag ute på vedbacken. På

morgonen ligger det en jättestor vedtrave där. Några timmar senare har den förvandlats till en stor vedhög. Därefter blir det mycket arbete för Adel. Veden ska klyvas och sedan ligga på tork under sommaren. Det finns folk som har motordrivna ved- klyvare. Men det har inte vi. Vi har Adel i stället. Och han gör inte så mycket väsen av sig.

MIDSKOG

Fortsätter man vägen framåt från Saxhult, kommer man till Midskog. På det första stället bor Bengt Öh och hans föräldrar. Bengt är Bernts klasskamrat i skolan. Halva Bernts klass bor alltså i Midskog. Mamma heter Märta och pappa Sven. Bengt har flera pärmar fyllda med frimärken. Han gillar att sitta och peta med sina frimärken. I trädgården har de ett päronträd med mycket goda päron. Päron och förevisning av frimärken, det är vad som gäller där.

Snutt över vägen bor Bertil Wallenros och Anna. Deras dotter Rut har gift sig med Thorell och flyttat till Gårdsjö. Det är inte så länge sedan det var bröllop i Midskog. Då var vi där på kvällen, tillsammans med en massa andra. Vi var inte bjudna, så vi fick hålla oss utanför huset. Fram på kvällen var det en stor folksamling som ropade: "Brudparet ut, brudparet ut, brudparet ut!" Efter en stund visade sig brudparet på verandan. Där stod de och höll varandra i handen, medan vi hurrade fyrfaldigt. Någon av de äldre ungdomarna hade en bössa med sig. Han sköt några skott rakt upp i luften. På det sättet fick brudparet både hurrarop och salut. Men när skotten small hade de redan gått in till festen igen. Det hördes kanske inte så mycket där inne i sorlet.

På det tredje stället i Midskog bor det också folk. Jag vet inte vad de heter. Det vet säkert Bengt Öh. Jag får väl fråga honom någon gång, när vi träffas. Nu är det lika bra att vi tar Herrängen, medan vi är i farten.

HERRÄNGEN MED MERA

När man närmar sig Herrängen är man oftast i farten. Det är en mycket lång och brant backe dit ner. På vintern brukar vi åka spark och kälke i den backen. Då får allt Emil Malmberg se upp. Han har varit på vippen att bli överkörd många gånger. Emil och Anna Malmberg bor i kröken, alldeles intill vägen. Deras döttrar heter Ingeborg och Lilly. De är nog för gamla för att åka kälke i Herrängsbacken. Men Lilly är musikalisk och hon spelar dragspel. Jag har aldrig hört Ingeborg spela på något instrument. Ibland brukar Hans Sundstedt och hans syster Ejvi bo där också. Det är släktingar på något vis. Jag vet inte precis hur den släktskapen är. Ejvi är i alla fall i Bernts ålder och Hans lite äldre.

På det andra Herrängs- stället bor Oliver och Emelia. Ulla- Britt och Eldroy bor kvar hemma. Elsa och Eva har flyttat till Älgårås och Finnerödja. I Herrängen var det också bröllop för inte så länge sedan. Det var Eva och Arne som gifte sig. Det gick till ungefär som i Midskog. Vi brukar vara rätt mycket i Herrängen, särskilt på vintern. Då åker vi skridskor på Skagern och Tottsjön. Och så kälke i backen förstås. Emelia bjuder ofta på mjölkchoklad och smörgåsar. En gång ställde hon fram leverpastej- smörgåsar. Då var jag inte hungrig.

Oliver Engvall har ofta något skämt på gång. En dag satt vi och spelade MONOPOL med Eldroy. Då kom han in i rummet, där vi satt. Han hade en svart knallhatt på sig och han vände till rösten och sa: "God dag, god dag, det här är inte jag, det är bror min". Man kan undra hur han hade kommit på det skämtet. Eldroy hade nog hört det förut, för han skrattade inte. Eller också var han för upptagen av spelet.

Nog för att Oliver har en bror. Han heter Axel Engvall och bor i Stockholm. Men nu tänker jag på Malmberg som bor i kröken. Det kanske inte är Emil han heter. Emil är nog hans bror. Det är inte lätt att hålla isär alla Malmbergarna. Det är väl Gustaf Malmberg som bor i Herrängen. Det här börjar likna Olivers skämt: "God, dag! Det är inte jag, det är bror min". Det här blev så invecklat, så nu behöver vi ett bad.

Vid Otterbäcken finns det en badstrand. Det är det badställe som ligger närmast och där badar vi ofta. Ingen människa bor i Otterbäcken numera. Förr bodde det någon som hette Josua där. Han hade vattenhjul och många maskiner, har jag hört. Sandviken har också en fin badstrand. Den är minst lika bra som Otterbäcken. Men där är det inte många som badar. Man vet inte riktigt om man får bada på den stranden. Sandviken hör till Skagersholm och det är det finaste som finns. Åtminstone i Finnerödja. Det vore allt försmädligt om direktören dök upp på stranden. Bäst att ta det säkra före det osäkra! Ingen bor bofast i Sandviken längre. Det går en massa får där och betar. Men alla hus håller på att förfalla och det ser trist ut. Apropå får och herdar och sånt: än har vi inte träffat på någon som var på husförhöret i kväll. Det är konstigt!

IDYLLLEN

Nu är det dags att hälsa på Elna och Axel. Fast inte hälsa på, precis. Det är ju bara som man säger. Annars har jag varit ganska ofta hos Elna och Axel på Berget. Man får gå ärendet dit ibland. Då är det några byxor som ska pressas eller ändras. Ibland är det pappas fin- skjortor som ska tvättas och strykas. Arbetet brukar kosta en krona eller två. Elna har alltid nystärkta, fina kläder på sig. Hon ser ut som en bild ur Elsa Beskows sagor. Och det gör faktiskt Axel också. Han är skräddare och han sitter verkligen på bordet och syr. Hade Elsa Beskow hittat på honom, skulle han nog ha hetat Farbror Svart. Han har alltid vit skjorta, svarta byxor och svart väst på sig. Elna och Axel är syskon och de bor i en liten röd stuga. Den ligger strax nedanför Eriksbacken och stället kallas Berget. Stugan har vita knutar och gröna fönsterluckor. Grinden är nog grön den också. När man åker förbi där med bilen, hör det till att man ska säga: "Det här är allt den verkliga idyllen!"

ERIKSBACKEN

Eriksbacke- borna har alltid uppförsbacke på hemvägen. Eriksbacken ligger högt, med utsikt över Skagern. Allra högst bor nog Ellen och Nils. Huset de bor i är gulvitt till färgen och rappat. På bottenvåningen bor Nils Skagerman, men han kan knappast se Skagern från sitt kök. Ellen och Nils är syskon, om jag fattat rätt. Och Nisse, där nere, är deras släkting på något vänster. Mamma säger att hon är avsidet släkt med Ellen. Hon säger aldrig att hon är släkt med Nissarna.

Ellen brukade sy kläder åt oss när vi var små. Kläderna var mest av flanell och sånt, tror jag. Hon brukade också komma, när det var dags för stortvätt. Man tvättar

stortvätt två gånger om året. Man röjer upp i brygghuset och kokar massor av skållhett vatten. Vattnet hålls i ett stort träkar, där man fyller på lut. Sedan får smutstvätten ligga och dra i luten och - - . Nej, det blir för krångligt att ge sig in på alla detaljer. Ellen brukade i alla fall stå vid brunnen och klappa tvätt.

Har vi träffat någon ännu som var på husförhöret i kväll? Nej, det har vi inte. Då är det väl bäst att knata vidare. Men nu var jag nog för snabb i vändningarna. Jag har glömt att säga något om Ellens Nissar. Nisse, där nere, kallas för Klocknisse. Han gör affärer med klockor och annat krimskrans, men det är nog mest klockor, av namnet att döma. Nisse, där uppe, kallas för Kaffe- Nisse. Han sysslar också med försäljning, bland annat kaffe. Jag har visserligen aldrig sett honom sälja något kaffe. Däremot har jag sett honom dricka kaffe på fat. Men det gör Manfred också, så det så. När det våras säljer Nisse blom- frön och grönsaks- frön. På hösten plockar han lådvis med lingon och säljer på trakten. Undrar om han inte kallas för Frö- Nisse också. Eller är det Krös- Nisse man kallar honom? Han var i alla fall inte på något husförhör i kväll. Och det var inte Klocknisse heller, om någon nu trodde det. Och hur var det med Ellen? Jo, tack, hon hade det nog bra hemma hos sig.

Då går vi vidare i texten, som man säger i söndagsskolan. Det passar bra, för nu kommer vi till Axel i Eriksbacken. Axel bor i samma hus som Ivar och Edit och Ingrid. Axel är Ingrids farfar. Så är familjeförhållandena i det huset. Axel är söndagsskollärare, jägare och polkagrisutdelare. Ivar är fiskare, jägare och fotbollsfantast. Han håller på Degerfors. Det gör nog alla som vet något om fotboll i Finnerödja.

Ivar i Eriksbacken lägger ut nät i Skagern. När han fått mera fisk än till husbehov åker han runt och säljer. Han har bara en konkurrent på trakten. Det är Erik Malmberg, men han kommer inte så ofta nu. Erik Malmberg väger fisken med besman. Det är som en meterstock, med en klump i ena änden. I den andra änden sitter det en krok. Det går att väga väldigt tunga fiskar med ett besman. Men, vem får fiskar som är tio kilo tunga? Inte Bernt i alla fall. Han fiskar lämpar sig bättre för en brevvåg. Problemet är väl att få fiskarna att ligga kvar på vågen. Ett besman är mera praktiskt när man väger fisk.

Nu är det bara ett ställe kvar i Eriksbacken. Där bor Ivan och Astrid och döttrarna Marianne och Britt- Mari. Sedan finns det nog några mindre barn också. Marianne går i Britts klass och det gör grann- tösen, Ingrid, också. Britt- Mari är nog yngre, för henne har vi inte sett i skolan än.

Från Eriksbacken går det en genväg till Borgan, men det vet ju alla: Genvägar är senvägar, så den tar vi inte. Nej, nu är det dags att kasta sig utför den branta backen. Gubbelätta och Käringstreta är de två stora backarna på Finnerödja- vägen. Käringstreta, nedanför Eriksbacken mot Finnerödja, är lång och seg. Gubbelätta, mellan Eriksbacken och Eriksåsen, är kort och brant.

Nu kan man se Eriksåsen där nere. Men stopp ett tag. Jag har glömt två ställen i Eriksbacken. De ligger alldeles före Gubbelätta. Det ena kallas Särnholms. Förmodligen har det bott någon familj som heter Särnholm där. Det är en tät granhäck mellan vägen och huset och det är svårt att se, om det finns några människor där innanför. I det andra huset bor nog Håkan. Eller är det Henrik han

heter? Nu vet jag visst inte vad jag heter själv snart. Men jag vet att jag var på husförhör och nu är jag trött. Tur att det är nerförsbacke i alla fall.

ERIKSÅSEN

Här finns det också en tät och hög granhäck. Innanför den häcken bor Johan och Anna och Berndt och Elise. Berndt brukar komma till Lennart ibland. En gång diskuterade de, vem som hade mest löv att kratta om hösten. Det visade sig nog att det var Berndt som hade det. Alldeles bestämt var det på det viset. Johan och Anna har telefonnumret Kavlebron ett (1). Någon ska ju ha det också. Det är i alla fall ett nummer som är lätt att komma ihåg.

En bit bort, där till vänster, bor Gustaf och Hanna. Och strax bredvid, till höger bor? Nu blir det nog lite knepigt. Har Oskarssons flyttat hit på hösten 1948? Eller? Vilka bor i så fall på det ställe, dit de snart ska flytta?

- Men vad är det här för velande fram och tillbaka? Kom ihåg att du låtsas att det är då (1948). Hur ska du ha det egentligen?
- Jag säger bara: förlåt, du självsäkre spoling. Det har gått många år.
- Än sen då? Är du osäker får du väl fråga Alfons.
- Alfons är inte hemma. Han är hos Elise.

Johan och Anna var förresten på husförhöret i kväll. Och det var Alfons också. Det var på tiden att jag hittade några till slut.

Evert och Ester Oskarsson flyttade (kanske) till Eriksåsen nyligen. De bodde i Småland tidigare. De har en enda son och han heter Lars. Vi brukar vara hos Lars ibland. Ester Oskarsson bakar en väldigt god äppelkaka. Det är nog ett småländskt recept. Äppelkaka med vispgrädde och vaniljsås, det är gott.

Gustaf och Hanna bor till vänster, när man kommer från vägen. Deras son, Alfons Grenfeldt, bor där också. Alfons är nästan präst och nästan kantor och nästan lärare. Dessutom är han nästan gift med Elise, på grannstället. Han har tagit studenten på korrespondens. Det är det ingen annan på trakten som har gjort. Alfons vikarierar ibland, när magistern har förhinder. Då blir det alltid "Din klara sol går åter opp" som inledning på dagen. Alfons vet verkligen hur psalmerna går. Han spelar till och med i kyrkan ibland. Där spelar han både med händerna och fötterna. I skolan spelar han med händerna och trampar med fötterna. Magistern använder höger pekfinger när han spelar. Med den vänstra handen vänder han blad, om det är många psalmverser. Det är bättre klass på musiken, när Alfons vikarierar. Det är nog alla överens om.

Ett ställe återstår i Eriksåsen. Jag har bara varit där en enda gång. Det var när vi sålde jultidningar. Jag tror att det bor tre gamla tanter där. De köpte i alla fall tre jultidningar. Förmodligen köpte de var sin, fast det är klart: En av dem skulle kanske ha två. Ingen av tanterna var på husförhöret i kväll. De hade det nog bättre hemma. Jo, jag tror nästan att en av tanterna heter Emma.

Ut på Kavelbro- vägen igen och upp för Vesslebacken. Nu är jag nästan hemma igen. Men det är många ställen kvar i roten. Lika bra att fortsätta ett tag till.

KAVELBRON ELLER KAVLEBRON

Kavelbron eller Kavlebron, jag vet inte? Kavelbron hette det nog först. Det ägs i alla fall av kyrkan eller Stiftet, som det kallas. Frans Gustafsson är arrendator och han är gift med Anna. Snart ska de efterträdas av Ivar och Edla samt Arne och Margit. Har efterträdarna redan kommit, så har Frans och Anna flyttat ner till Rosendal. Nej jag bestämmer mig för att Frans och Anna bor kvar. De bor i den gamla komministerbostaden. Det är ett väldigt gammalt hus med sneda väggar. Evert och Ingemar och Vega är de enda hemmavarande barnen.

Mellan huset och ladugården står det ett ofantligt träd. Det är en lönn och den påstås vara Nordens största. Den är en sevärdhet, säger man. Annars är det nog inte så mycket som är sevärt i roten. Det finns några gamla stenrösen och domarringar i skogen. Men det verkar ingen bry sig så mycket om. Stenar och stenrösen, det finns det ju överallt. ☺

CENTRUM

När vi spelar MONOPOL vill alla ha Norrmalmstorg och Centrum. I Vallsjöbol finns det inget Norrmalmstorg. Men det finns ett alldeles klart Centrum. I likhet med monopolspelet är det ett dyrt ställe. Väldigt skojigt skämt! Jag tänker förstås på affären. Affärsinnehavare är Ingrid och Allan Sahlén. Där finns också traktens telefonväxel som kallas Kavlebron. "Kavlebron, Kavlebron, Kavlebron!" Jag undrar hur många gånger de har svarat Kavlebron. Det måste bli tjatigt i längden. Affären är en diversehandel, så där finns det mesta.

Störst rusning är det vid elvatiden på förmiddagen. Då kommer posten. Det är många som inte har någon egen postlåda. Deras post läggs i stället på disken i affären. Många kommer i god tid före klockan elva och då passar de på att handla lite, när de i alla fall är där. Man slår två flugor i en smäll som det heter. Affären är öppen mellan klockan nio och sex. Är det stängt kan man i värsta fall gå in bakvägen. Fast då ska det allt vara något viktigt som fattas. Sahléns vill vara ifred på sin fritid. Det måste man respektera. Telefonväxeln kommer de inte ifrån förstås.

Nu börjar jag bli riktigt sömnig. Det är en dag i morgon också, med skolan som vanligt. Då är det magistern som sitter i katedern igen. Jag får fortsätta med resten av roten i morgon.

NÄSTA KVÄLL

Vi talade om husförhöret i skolan i dag. Hela första timmen berättade magistern om förr i tiden. Då var alla tvungna att komma på husförhören. Nu för tiden kan man göra som man själv vill. "Det är nya tider och nya seder", sa magistern. Han lät nästan som om han tyckte det var bättre förr.

Nu är det dags att fortsätta rundvandringen i roten. Jag kom visst till affären i går, innan jag somnade. Sedan drömde jag om husförhör. Det var en märklig dröm.

DRÖMMEN

Jag drömde att husförhöret var i affären, hos Sahléns. Nästan alla hade kommit dit och det var väldigt trångt. Till råga på allt kom posten också. Både Svea och

William kom, med var sin postväska. Det hade aldrig hänt förut. Svea räckte fram ett stort brunt kuvert till kyrkoherden. Brevets avsändare var aposteln Paulus. Men brevet var inte frankerat med frimärke.

- Då är det allt mottagaren som får betala portot", sa Svea.

Kyrkoherden hade glömt plånboken. så han hade inga pengar på sig. Då erbjöd sig Bengt Öh att hämta sin frimärkssamling. Han hade nog något passande frimärke, trodde han. Förslaget avvisades vänligt men bestämt av kyrkoherden.

Plötsligt ringde det i ett kör i telefonväxeln.

- Kavlebron, Kavlebron. Var god dröj.

Det visade sig att det var kyrkoherdens fru som ringde rikssamtal från Stockholm och talade om att hon inte tänkte komma på julottan i år. Då blev kyrkoherden så arg, så han ringde av i örat på henne. Han kom ut i affären och var alldeles röd i ansiktet.

- Husförhöret är slut! Herren välsigne eder! sa han.

Sedan lånade han Allan Sahléns cykel och cykelkärra. På kärran placerade han två ofantligt stora kyrkböcker. Alla vinkade vördnadsfullt när han for sin väg. Därefter gick alla hem, utom Gustaf Nilsson. Han satte sig vid telefonväxeln. Där satt han och trasslade till alla sladdar och hojtade:

- Kavlebron 17, Kavlebron 17. Var god dröj!

Så det kan bli.

VIDARE GENOM VALLSJÖBOLS GATOR

Bredvid affären bor Allan Sahléns bror som heter Bror. Han är gift med Ingrid Sahléns syster som heter Syster. Nej, nu är vi trötta på den sortens lustigheter. Fram med sanningen i stället! I så fall är Allan Sahléns bror, Bror, gift med Edit. Det köper vi. *(Fast det är inget uttryck som är vanligt vid den här tiden)*. Det finns två små söner där också. De heter Sören och Kent. Snart köper Harry Jonsson och Elsa, med flera (med flera) det stället. Då blir det andra bullar, som man säger.

Gubben Sahlén har jag inte riktigt kläm på. Ibland ser man honom i Vallsjöbol. Han är far till Allan och Bror och han hade affär i Gårdsjö förr. Gubben Sahlén spatserar på vägarna. Nästan jämt har han en grön kostym på sig. I handen har han en käpp med krycka på. Han promenerar taktfast och ser ut som en soldat. Vartannat steg pekar käppen rakt upp i luften: Ett, två, ett, två, ett, två, ett, två!

Ett, två, tre, fyra: Det bor fyra personer i ett stort, vitrappat hus i Vallsjöbol. De heter Edvin, Ellen, Ernst och Nils och de är syskon. Edvin är hemmabrör och Ellen är hemmasyster. Ernst är lantbrukare och snickare, med mera. Nils brukar ha en unika- box på pakethållaren. Han cyklar iväg och arbetar på Vägförvaltningen. Ibland kommer han körande på Vallsjöbols gator med en vägskrapa. Då är det inte lätt att cykla på vägen efteråt.

Förlåt en morgontrött berättare. Jag råkade visst hoppa över Anners- Lars- Oskar och Ester. De bor närmast affären och Oskar heter Andersson. Det gör Ester och Herbert och Åke och Ingrid också. Ingrid är anställd hos Sahléns. Hon sitter ofta i telefonväxeln. Alla kallar Oskar för Anners- Lars- Oskar. Jag vet inte varför. Han

arbetar på järnvägens omlastning i Gårdsjö. Det är det många från trakten som gör. Men det är bara han som kallas Anners- Lars- Oskar.

Hos Ernst och kompani har vi redan varit. Då kan vi fortsätta förbi bastan, så kommer vi till Gustaf Persson. Hans fru heter Ingrid och den förhoppningsfulle sonen heter Ove. Farmor heter Anna Eriksson och hon bor där också.

En dag förra sommaren skulle Britt ha åtta- års- kalas Hon skulle bjuda alla sina klasskamrater på kalaset. Töserna pratade hon själv med, men pojkarna vågade hon inte bjuda. Det var hennes modiga bröder som fick det uppdraget. Bernt och jag cyklade runt till alla och framförde ärendet. När vi kom till Ove, sa vi som till de andra: "Du är välkommen till Britt på födelsedagskalas på lördag". Då tittade Ove misstänksamt på oss och sa:

- Det skiter jag i!

Det var ett klart och tydligt svar.

Ove ångrade sig. Här ser vi nybörjarna. Alf och Bernt fick också vara med på bilden.

Nedanför Gustaf Perssons, vid vägen, bor Herbert och Rut. Där är en lång och tätvuxen granhäck mellan vägen och husen. Innanför den häcken brukar tre barn leka. Det är Bo och Aina och de är tvillingar. Deras lillasyster Gunilla är nog i Barbros ålder. Men det är inte nog med det. Herberts mamma och hans två bröder bor där också. Bröderna heter Clarence och Bertil. Bertil brukar vara ute och promenera på Vallsjöbols gator ibland. Clarence promenerar mest ner till Herrängen. Undrar vem som hittade på att han skulle heta Clarence!

Nu är det inte långt till skolan.

ENEBACKEN OCH SKOLAN

Nu går vi upp för den branta backen till skolan. Först kommer vi till Enebacken. Där bor Herr Kantarell. Nej, det gör han ju inte, fast hatt på nacken har Karl Fredén. Knallhatt, till och med. Han är väldigt lik Kronblom till utseendet. Någon Malin har han inte, men det bor två bröder där också. En heter Bertil och en heter Oskar. Dessutom har han en massa kacklande kalkoner. De är jämt arga och går mitt i vägen, när man ska förbi. Jag vet inte vad han har sina kalkoner till. Det kanske är en slags motvikt mot alla kacklande ungar på skolgården.

I skolan bor Gustaf och Märta. Lilla Britta är på gång. Det är Märta som tänder i kaminen, medan magistern fortfarande sover. "Gustaf tycker om att ligga och dra

sig på morgnarna", säger Märta. Ibland kommer Märtas föräldrar på besök, från Bohuslän. Då blir det hög kvalité på slöjden i skolan. Gustaf Mattsson kan sin sak och vet hur en slipsten ska dras. Han är pensionerad slöjdlärare och händig med verktygen. Fru Mattsson hjälper inte till med syslöjden. Hon verkar vara mera hemma på hushållsgöromål.

Mellan skolan och Solbacken går det en liten väg genom skogen. Går man den vägen, kommer man till Mokärret. Min klasskamrat Gunborg bor där. Jag vet inte riktigt vad hennes föräldrar heter. De kallas oftast för Mokärre- gubben och Mokärre- gumman. Gunborg kommer ut ur skogen där på morgnarna. Och på eftermiddagarna försvinner hon samma väg, in i samma skog. Det går nog inte att åka bil till Mokärret. Möjligen från Solbacken.

HANSATORP

Hansatorp ligger inte alls långt från skolan. Där bor Emil och Jenny och Ingvar och Göte. Storebror Allan arbetar vid Järnvägen i Gårdsjö. Det finns en smal väg mellan skolan och Hansatorp. Fortsätter man på den vägen kommer man till Vallsjön.

Nedanför Hansatorp, vid vägen, ligger det en fotbollsplan. Ibland går pojkarna dit på frukostrasten. Då händer det att vi kommer för sent till nästa lektion.

- Ni ska passa tiden, era lymlar", ryter magistern då.

Han är ofta lite sur och grinig efter frukostrasten. Han brukar gnugga sig i ögonen och gäspa också. Då vet vi att magistern har sovit middag. Han är faktiskt lite trögstartad, både på morgnarna och efter frukosten.

Det är mest på kvällarna vi brukar spela fotboll. Ibland kommer det ett helt gäng från Gårdsjö. Då blir det trångt på fotbollsplanen. Man delar upp i två lag och det finns ingen domare. När jag är med, brukar jag mest stå i mål. Ett tag använde vi pjäxor som fotbollsskor. Då blev tå- fjuttarna väldigt hårda. Men det var arbetsamt att springa omkring i pjäxor. Då var det en fördel att stå i mål.

HUR ÄR DET I MOSSEBO?

Det går en väg från affären i Vallsjöbol, ner till Mossebo. Det står ett stort mjölkbord vid avtagsvägen. Där levererar Linus och Gustaf och några till sin mjölk. På det första stället i Mossebo bor Linus och Greta. Greta har nyligen flyttat hit, sedan mamma Frida gått bort. Men nu är det faktiskt ett sånt där knepigt fall igen. Har Greta verkligen kommit till Mossebo eller kommer hon senare? Greta var i alla fall inte med på husförhöret i går kväll. Men det var inte Linus heller, så det bevisar ingenting.

- Var Frida med på husförhöret då?
- Nej.
- Då så.
- Vad då, då så?
- Då så kan vi gå vidare.
- Finns det inget roligt att säga om Linus?
- Nej.
- Försök.

- En gång sköt Bernt och jag knallpistol och skrämde hans häst.
- Det var ju skojigt.
- Det tyckte inte Linus.
- Vad tyckte Frida, då?
- Frida är döv
- Skenade hästen?
- Nej, men nu lämnar vi Linus och hans häst ifred.
- Vem bor där borta?

På stället, alldeles nära intill, bor farfar och Elsa och Lennart. Ibland är Erik där också. Erik är Elsas son som hon hade, när hon kom till Mossebo. Elsa kommer till oss och hjälper till ganska ofta. Farfar kommer också då och då. Men han hjälper inte till så mycket. När det ska slaktas är det i alla fall han som håller i kniven. Då kommer han tidigt på morgonen och slår ihjäl grisen. Pappa säger att farsgubben är en skicklig slaktare.

Oskar Stenqvist och Ada bor också i Mossebo. Deras ställe ligger i kröken, närmast oss. Stenqvist har varit gårdfarihandlare, vad det nu kan vara. Han har ett lager av varor där de bor. Det är mest tyger och kläder och såna saker. Han har ett stort skrin fullt med tvåkronor också. Skrinet står under hans säng. Det är nästan som att ha pengarna i madrassen. Ibland är Stenqvist väldigt, väldigt glad. Då sjunger han så att det hörs över hela trakten. "Ja, ja. Nu är han visst i farten igen". Men lika ofta är han sur och arg och grinig. Då är det ingenting som är bra. Det finns en person som han är riktigt arg på och det är finansminister Wigfors. "Den där jädrens Wigforss, han tar ju allt ifrån en", gnäller han. Stenqvist tycker att skatterna är för höga. Han tror att Wigforss är ute efter hans skrin med tvåkronor. Det är nog därför han har skrinet under sängen. När han kommer i berättartagen blir det många historier. Det har hänt ett och annat på hans resor i Tiveden.

BORGAMOSSEN OCH BORGAN

Gustaf och Hanna bor i Borgamossen och det gör Gun och Rolf - som är deras barn - också. De har nyligen köpt Stenqvists gård i Mossebo, så de har mycket att stå i. Hanna står förresten i hölasset och trampar hö. Det är det inte många tanter som gör. Hon har blå overall på sig och hon brukar skratta, när hon vistas där uppe på lasset.

En gång var jag på väg med häst och vagn från Mossebo. Jag skulle få köra hästen själv för en gångs skull. Då råkade vagnen komma för nära en stolpe som välte omkull. Det var Gustafs i Borgamossen staket och han kom just förbi. Han klev av sin cykel och tittade strängt på mig och sa: "Nu har du allt gjort dig skyldig till egenmäktigt förfarande". Sedan skrattade han och åkte vidare på sin cykel. Jag fattade inte ett dugg.

I Lilla Borgan hälsar vi på ibland. Där bor Johan och Maria. Johan är pappas morbror och honom måste man kalla Farbror Johan. Maria ska man kalla Tant Maria.

- God dag, god dag och kära nån och kära hjärtanes, säger Maria.

Hon är väldigt hjärtlig, tant Maria. Farbror Johan är desto kärvare och bullrigare och strängare. Det är han i söndagsskolan också. Egentligen skulle nog tant Maria passa bättre som söndagsskollärare. Men tanter kan nog inte vara det. Åtminstone inte i

Mosselund. Lilla Borgan heter egentligen Mossebo Hage. När man talar om Stora Borgan säger man oftast bara Borgan. Det går en smal och krokig väg mellan Lilla och Stora Borgan. När man kommer upp till Folke och Linnea, ligger ladugården till höger. Det höga boningshuset ligger till vänster. Dottern i huset heter Lisbeth. Linnea är Johans och Marias dotter. Då kan man också räkna ut att hon är pappas kusin. Det är inte mycket mer att säga om det.

VISJÖN OCH DÄROMKRING

Vi brukar meta i Visjön ibland. Det finns bara små abborrar och mörtar där, åtminstone vid Karls brygga. Vi har inte frågat Karl, om vi får stå på hans brygga. Men han säger nog till oss, om han inte gillar det. En gång fastnade Bernts metrev bland näckrosorna. Metrevarna fastnar förstås alltid i vass och näckrosor. Men den här gången var det stört omöjligt att få loss reven. Bernt lutade sig längre och längre ut från bryggan och – plums – plötsligt låg han och badade bland näckrosorna, med kläderna på. Nu var det allt bra att ha lillebror med. Det är klart, han kravlade sig själv upp på bryggan. Men jag hjälpte nog till lite grand i alla fall. Bernt var bara sur. Och så var det färdig- metat för den gången.

I Visjön (d v s gården som ligger vid sjön) bor Karl och Anna och deras dotter Karin. Jag har aldrig sett Karin meta i sjön. Det är nog inga töser som metar någonstans, tror jag.

Mossfallet ligger mitt inne i skogen, bortanför Visjön. Oskar i Mossfallet och Elsa bor där. Elsa har jag nästan aldrig sett. Men Oskar brukar man möta på vägen eller i skogen ibland. Han säger ofta roliga saker. Fast jag kommer inte ihåg något roligt som han har sagt. Man skrattar åt hans roligheter just då. Sedan har man glömt alltihop igen.

I slutet av Visjö- vägen ligger Fallet. Då är man nästan ute vid stora vägen. Där bor familjen Garmenius. Det är Gunnar och Viola och Hasse och Rosmari och några till. Hasse på Fallet går i min klass. Fallet heter förstås inte Fallet, det bara kallas så. På husförhöret sa man nog Lilla Mosstorp, tror jag.

Nu har jag alldeles glömt att tänka på, vilka som verkligen var på husförhöret. Men nu struntar jag i det. Det är inte så många ställen kvar att gå igenom. Gunnar Garmenius är förresten kraftledningsbyggare. Det passar bra, för kraftledningen går förbi precis vid Fallet. Fast det har han ju ingen nytta av nu. Han måste resa långa vägar för att bygga ledningar. Han brukar vara borta hela veckorna.

MERA MOSSTORP OCH MOSSEBOKÄRR

Stora Mosstorp kallas mest för Mossen. Där finns det två ställen. På det ena bor Karl och Elin. De har tre döttrar. Jag vet inte om de bor hemma eller någon annanstans. De är ganska gamla, minst tjugo år och mer därtill. Karl på Mossen brukade arbeta hos oss tidigare. Han gick runt till de olika ställena och hjälpte till. Det var mest jordbrukssysslor han var hemma på. När det skulle tröskas var Karl på Mossen alltid med. Då fick han i regel trampa halm i ladan. Det verkade inte vara något vidare roligt arbete.

På det andra stället bor Oskar och hans fru och son. Sonen heter Karl- Gösta och frun har jag aldrig sett. Karl- Gösta är nog i ungefär samma ålder som Karls döttrar. De lekte nog med varandra när de var små, om nu Karl- Gösta tyckte om att leka med töser vill säga.

Johan Elggren och Gunhild bor i en liten röd stuga. Snickarboden är också rödmålad men ladugården är grå. Stället heter förmodligen Mossebokärr, men vi säger alltid Elggrens. Pappa har flera åkrar där som han odlar. Det är dyjord, så det passar bäst att odla havre. På somrarna brukar vi vara mycket där borta på mossen. Johan Elggren var snickare förr i tiden. Och stark var han också. "Han var bred över ryggen som en ladugårdsdörr", säger pappa. Johan har ingen häst. När han kör in sitt hö, drar han själv sin höskrinda. Den går på två hjul, men det ser arbetsamt ut. Det syns i alla fall att Johan var stark, när han var yngre. Han ser förresten väldigt stark ut fortfarande. Stark som en häst!

Ovanför Elggrens bor Bengtssons familj. Sven Bengtsson är fiskhandlare och hans fru heter Elsa. De har en lång rad med barn: Svea, Margit, Asta, Vivan, Majlis, Kerstin, Roland och Sven- Åke. Majlis går i samma klass som jag. Kerstin och Roland är tvillingar och de går i Britts klass. Till och från skolan går de oftast på en stig, rakt genom skogen. Det är mycket närmare än att gå den riktiga vägen. Deras genväg kommer ut nedanför Enebacken. Där ligger det en gammal smedja, vad det nu har med saken att göra.

ETT STÄLLE MELLAN ELGGRENS OCH MOSSEBO

Att det ska vara så svårt att lära sig vad det stället heter, där Lisa och Bertil bor. Deras dotter heter Inger och hon är Britts klasskamrat. De har en liten tös till och hon heter nog Nea, eller något i den stilen. Lisa är pappas kusin. Vi brukar vara där på kalas ibland. Då brukar mamma berömma Lisas matlagningskonst. "Du är allt en riktig matmamma, du Lisa", säger mamma.

Bernt och jag går till Bertil och klipper håret ibland. Då skämtar alltid Bertil och frågar om han ska använda karott. Första gången jag hörde det förstod jag ingenting. Han menade att han skulle sätta en karott på huvudet. Sedan skulle han klippa jäms med kanten på karotten. Undrar hur det skulle sett ut. Men det är smidigt att gå till Bertil och klippa sig. Man slipper åka till Gårdsjö eller Finnerödja. Bertil är rätt så billig också. Och dricks är det aldrig fråga om. Nu minns jag vad deras ställe heter. Det är ju Erikstorp. Att det ska vara så himla svårt att komma ihåg!

Vid Finnborgs bor Svanbergs. Förr bodde det några som hette Finnborg där. De var konstnärliga människor. Men nu har familjen Svanberg flyttat dit, från Tived. De heter Albert och Anna och Oskar och Elin. Gubben Svanberg har en stor och yvig mustasch. Oskar är händig på att laga trasiga klockor. Det är väl i stort sett vad man vet om familjen Svanberg, så här på rak arm, i alla fall.

ROSENDAL(EN)

Nu är det snart bara Rosendal kvar. Jag vet inte varför Rosendal blev sist i raden. Det bara blev så. Dessutom heter det nog Rosendalen, fast det är det ingen som säger på vår trakt. Tage Alexandersson är ungkarl och han bor på det första

stället. Han lagar sin mat själv. Han är nog den ende manspersonen på trakten som gör det. Köksbestyr är typiskt kvinnfolks göra, så Tage är unik på det sättet (också).

Bredvid hans hus ligger det en mindre stuga. Där bor gubben Johansson och hans två barn. Johansson är änkling och han har inte bott så länge i Rosendal. Han får nog också vara så god och laga mat, när jag tänker efter. Vem skulle annars göra det? Anita går i samma klass som Britt och hon får väl hjälpa till i köket. Hasse är Anitas lillebror. Deras storsyster Gun är också där ibland. Då är det nog hon som får laga maten, för hon är nästan tjugo år. Nu tänker jag att det blev mycket prat om mat i Rosendal.

Ett stycke in på vägen bor Allan Vörde och Hildur. De håller på att bygga ett nytt hus bredvid det gamla. I det gamla huset bor också Hildurs far, Erik Malmberg. Fyra barn finns det i familjen. De heter Egon och Stig och Leif och Anita. Det är bara Egon som går i skolan än så länge. Han går i Britts stora klass. I deras ladugård står det en gammal bil. Det är en T- Ford och den har tillhört Teodor Malmberg. Han var en klok gubbe och anlidades flitigt förr i tiden, sägs det. Det fanns flera bröder Malmberg. En finns förresten fortfarande kvar i Herrängen, trots att han utsätter sig för livsfara, när kälkpartierna dånar förbi vid hans knut. Det bör observeras att han heter Gustaf och ingenting annat.

Två av bröderna Malmberg blev osams en gång. De båda syskonen hade en roddbåt tillsammans. Men nu, när de var oense, ville de inte längre ha båten ihop. Hur skulle man lösa det problemet? Om den ene fick båten och den andre årorna, kanske? Nej, det hade ju inte alls varit rättvist. Man hittade på en lösning som var mycket rättvisare. Man sågade båten mitt itu, på tvären. Ingen verkar att ha någon större nytta av den båten längre. Men det var ju tur att de inte hade T- Forden ihop. Den hade det allt blivit knepigare att dela lika rättvist.

Det finns ett ställe till i Rosendal. Där bor ingen, vad jag vet, just nu. Fast det fanns en som hette Johan i Rosendal tidigare. Det kanske var där han bodde. När Kavelbron byter arrendator tror jag nog att Frans och Anna flyttar dit. Jo, det tror jag bestämt att de gör.

HEMMA IGEN

Det blev en lång genomgång det här och orsaken till alltihop var husförhøret i Vallsjöbols skola. Nu är jag i alla fall tillbaka hemma. I vårt Vallsjöbol bor Birgit och Gunnar. Barnen heter Bernt och Alf och Britt och Barbro. I det andra huset bor mormor och Adel. Bernt och jag sover på övervåningen i det huset.

Nu ska jag lägga mig och läsa Rekordmagasinet och läsa om alla guldmedaljer som Sverige tog i olympiaden. Sverige höll sig väl framme i London, i somras. Det var nog inget land som tog så många guld som Sverige. Det var olympiad i vintras också. Vinterolympiaden gick av stapeln i S:t Moritz, i Schweiz. Där tog Sverige också en massa medaljer.

Jag hoppas att jag inte drömmer om något husförhör i natt. Nu får det räcka med sånt ett tag. Men, tänk att det bor så mycket folk i Vallsjö(bols) rote och ändå har jag nog glömt en del. Alldeles säkert är det så.

Undrar förresten om kyrkoherdens fru kommer på julottan i år? Det tror jag nog att hon gör.

Året var således 1948 och berättelsen skrevs år 1995.

Det kanske var med karott, trots allt.

Aif